

บทที่ 2

คำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาในภาษาถิ่นลำพูน

ดร.นววรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงคำขยายไว้ในหนังสือไวยากรณ์ไทย ว่า คำขยายมี 4 ประเภท คือ คำที่ขยายคำกริยา คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา คำที่ขยายคำนาม และคำที่ขยายคำบอกจำนวน¹

ด้วยเหตุที่ลักษณะของคำขยายในภาษาถิ่นลำพูนคล้ายคลึงกับคำขยายในภาษากรุงเทพฯ ผู้วิจัยจึงแบ่งประเภทของคำขยายในภาษาถิ่นลำพูนโดยอาศัยเกณฑ์ที่ ดร.นววรรณ พันธุเมธา ใช้แบ่งประเภทคำขยายในภาษากรุงเทพฯ แต่ได้เพิ่มคำที่ขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา และคำบอกจำนวน อีกประเภทหนึ่งรวมเป็น คำขยาย 5 ประเภท ดังนี้

1. คำที่ขยายคำกริยา

ตัวอย่าง

khaw ⁵	him ¹	mot ²	than ²
ข้าว	จวน	หมด	ถึง

คำว่า /him¹/ "จวน" เป็นคำที่ขยายคำกริยา /mot²/ "หมด"

?uj ⁵	com ³	bv:m ⁴	bv:m ⁴
ยาย	บน	พิมพ์	

คำว่า /bv:m³ bv:m³/ "พิมพ์" เป็นคำที่ขยายกริยา /com³/ "บน"

2. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา

¹ นววรรณ พันธุเมธา, ไวยากรณ์ไทย (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์น การพิมพ์, 2525 หน้า 23.

ตัวอย่าง

khon ¹	<u>ken³</u>	ma: ¹	le:w ⁶
คน	<u>เก็ง</u>	มา	แล้ว

คำว่า /ken³/ "เก็ง" เป็นคำที่ขยายคำนาม /khon¹/ "คน"

pi: ⁴	hian ¹	<u>ken³</u>
ที่	เรียน	<u>เก็ง</u>

คำว่า /ken³/ "เก็ง" เป็นคำที่ขยายคำกริยา /hian¹/ "เรียน"

3. คำที่ขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา และคำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

khwen ⁴	<u>ta¹-?an⁵</u>	ti: ⁴	ma: ⁴
กำนัน	<u>เท่านั้น</u>	ที่	มา

คำว่า /ta¹ ?an⁵/ "เท่านั้น" เป็นคำที่ขยายคำนาม /khwen⁴/

"กำนัน"

nw:ŋ ⁶	pen ²	lom ¹	<u>ta¹-?an⁵</u>
น้อง	เป็น	ลม	<u>เท่านั้น</u>

คำว่า /ta¹ ?an⁵/ "เท่านั้น" เป็นคำที่ขยายกริยา /pen² lom¹/

"เป็นลม"

pa:k ³	ka: ²	sw:ŋ ²	da:m ⁵	<u>ta¹-?an⁵</u>
ปากกา		สอง	ก้าม	<u>เท่านั้น</u>

คำว่า /ta¹-?an⁵/ "เท่านั้น" เป็นคำที่ขยายคำบอกจำนวน /sw:ŋ²/

"สอง"

4. คำที่ขยายคำนาม

ตัวอย่าง

pw: ⁴	<u>pon</u> ⁴	caj ²	di: ¹
พอ	<u>นับ</u>	ใจ	ดี

คำว่า /pon⁴/ "นับ" เป็นคำที่ขยายคำนาม /pw:⁴/ "พอ"

lu:k ⁴	<u>na:</u> ⁶	ha:j ⁶
ลูก	<u>น่า</u>	ขน

คำว่า /na:⁶/ "น่า" เป็นคำที่ขยายคำนาม /lu:k⁴/ "ลูก"

5. คำที่ขยายคำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

lam ¹	ñaj ¹	<u>sak</u> ²	sip ²	khen ³
ลำไย		<u>สัก</u>	สิบ	เชิง

คำว่า /sak²/ "สัก" เป็นคำที่ขยายคำบอกจำนวน /sip²/ "สิบ"

mi: ¹	lu:k ²	sw:ŋ ²	khon ¹	<u>ta¹- ?i:⁵</u>
มี	ลูก	สอง	คน	<u>เท่านี้</u>

คำว่า /ta¹- ?i:⁵/ "เท่านี้" เป็นคำที่ขยายคำบอกจำนวน /sw:ŋ²/

"สอง"

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะคำขยายที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาเท่านั้น ซึ่งได้แก่คำประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. คำที่ขยายคำกริยา
2. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา
3. คำที่ขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา และคำบอกจำนวน

1. คำที่ขยายคำกริยา

คำที่สามารถขยายได้เฉพาะคำกริยาเท่านั้นได้แก่คำชนิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 คำบ่งเวลา¹

คำบ่งเวลาหมายถึง คำที่แสดงเวลาที่เกิดกริยา หรือแสดงว่ากริยานั้นอยู่ในระยะใดเมื่อคำบ่งเวลาทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใ้คอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่ากริยานั้นยังไม่เกิดขึ้นและอาจเกิดขึ้นในอนาคต

ตัวอย่าง

fon ²	ca? ²	tok ²
ณ	จะ	ตก

คำว่า /ca?²/ เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา /tok²/ "ตก" แสดงว่ากริยายังไม่ได้เกิดขึ้น แต่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ขยายความหมายว่ากริยานั้นใกล้จะเกิดขึ้น

ตัวอย่าง

fon ²	him ¹	tok ²
ณ	จวน	ตก

คำว่า /him¹/ "จวน" เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา /tok²/ "ตก" แสดงว่ากริยาใกล้จะเกิดขึ้น

3. ขยายความหมายว่ากริยานั้นกำลังดำเนินไป

¹คำบ่งเวลานี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร.นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่า คำกริยานุเคราะห์ ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่าคำช่วยหน้ากริยา

ตัวอย่าง

fon ²	tok ²	ju: ³
ฝน	ตก	อยู่

คำว่า /ju:³/ "อยู่" เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา /tok²/
"ตก" แสดงว่ากริยากำลังดำเนินอยู่

4. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเกิดขึ้นแล้ว

ตัวอย่าง

fon ²	tok ²	le:w ⁶
ฝน	ตก	แล้ว

คำว่า /le:w⁶/ "แล้ว" เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา /tok²/
"ตก" แสดงว่ากริยาเกิดขึ้นแล้ว

5. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเกิดขึ้นในอดีตและสิ้นสุดลงแล้ว

ตัวอย่าง

fon ²	kej ¹	tok ²
ฝน	เคย	ตก

คำว่า /kej¹/ "เคย" เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา /tok²/
"ตก" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นในอดีตและสิ้นสุดลงแล้ว

6. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเริ่มเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นไม่นาน

ตัวอย่าง

fon ²	ka: ha: ²	/tok ²
ฝน	เพิ่ง	ตก

คำว่า /ka:⁴ ha:²/ "เพิ่ง" เป็นคำบ่งเวลาที่ขยายคำกริยา
/tok²/ "ตก" แสดงว่ากริยานั้นเริ่มเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นไม่นาน

1.2 คำบอกความดี¹

คำบอกความดีคือ คำที่แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นบ่อยเพียงไร เมื่อคำบอกความดีทำหน้าที่ขยายคำกริยาใด อาจช่วยขยายความหมายของคำกริยานั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเกิดขึ้นหลายครั้งในเวลาใกล้ ๆ กัน

ตัวอย่าง

na: ⁵	ni: ⁶	fon ²	tok ²	<u>cia³</u>
หน้า	นี้	ณ	ตก	<u>บ่อย</u>

คำว่า /cia³/ "บ่อย" เป็นคำบอกความดีที่ขยายคำกริยา /tok²/ "ตก" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นหลายครั้งในเวลาใกล้ ๆ กัน

2. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเกิดขึ้นหรือมีอยู่ทั่วไป

ตัวอย่าง

kham ⁴	kham ⁴	fon ²	tok ²	<u>sa¹ - luat⁴</u>
คำ ๆ		ณ	ตก	<u>เสมอ</u>

คำว่า /sa¹ - luat⁴/ "เสมอ" เป็นคำบอกความดีที่ขยายคำกริยา /tok²/ "ตก" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นหรือมีอยู่ทั่วไป

---

¹คำบอกความดีนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ คร.นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่าคำวิเศษณ์ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ คร.วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่าคำกริยาวิเศษณ์

1.3 คำบอกความเห็น¹

คำบอกความเห็น คือ คำที่แสดงว่าผู้พูดเห็นว่า กริยานั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่เพียงใด หรือแสดงว่าผู้พูดเห็นว่า ผู้ทำกริยาจำเป็นต้องทำกริยานั้นหรือประสงค์จะทำกริยานั้นหรือไม่ คำบอกความเห็นที่มีใช้ในภาษาถิ่นลำพูนอาจแบ่งย่อยได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. คำบอกความเห็นที่แสดงว่า ผู้พูดมีความเห็นว่า กริยานั้นมีความเป็นไปได้เพียงใดหรือไม่ คำบอกความเห็นประเภทนี้ได้แก่คำว่า /khon¹/ "คง" /khuan¹/ "ควร" /tɔːŋ⁵/ "ต้อง" /thaː⁴/ "ท่า, คง" /naː⁵/ "น่า" /han²/ "เห็น" และ /ʔaːt³/ "อาจ" คำบอกความเห็น /thaː⁴/ "ท่า, คง" และ /naː⁵/ "น่า" มักปรากฏร่วมกับคำบ่งเวลา /caʔ²/ "จะ" และ คำบอกความเห็น /han²/ "เห็น" จะปรากฏร่วมกับคำบ่งเวลา /caʔ²/ "จะ" เสมอ

2. คำบอกความเห็นที่แสดงว่าผู้พูดเห็นว่าผู้ทำกริยา จำเป็นต้องทำกริยานั้น หรือประสงค์จะทำกริยานั้น คำบอกความเห็นประเภทนี้ได้แก่ /daj⁵/ "ได้" และ /tɔːŋ⁵/ "ต้อง"

เมื่อคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 และคำบอกความเห็นประเภทที่ 2 ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่าผู้พูดแน่ใจว่า กริยานั้นจะเกิดขึ้น

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	muː ²	tɔːŋ ⁵	maː ¹
ลูก	หมู	ต้อง	มา

¹ คำบอกความเห็นนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่า คำกริยาบุเคราะห์ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตร ญาณพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่าคำช่วยหน้ากริยา

คำว่า /tɔːŋ⁵/ "ต้อง" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา
/maː¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดแน่ใจว่ากริยานั้นจะเกิดขึ้น

2. ขยายความหมายว่า ผู้พูดเห็นว่ากริยานั้นเป็นไปได้
ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² khon¹ ma:¹
ลูก หมู คง มา

คำว่า /khon¹/ "คง" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา
/maː¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานั้นเป็นไปได้

lu:k⁴ mu:² ?a:t³ ma:¹
ลูก หมู อาจ มา

คำว่า /?a:t³/ "อาจ" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำ
กริยา /maː¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานั้นเป็นไปได้

3. ขยายความหมายว่า ผู้พูดเห็นว่า ผู้ทำกริยาสมควรทำกริยานั้น
ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² khuan¹ ma:¹ wan¹ ni:⁶
ลูก หมู ควร มา วัน นี้

คำว่า /khuan¹/ "ควร" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยาย
คำกริยา /maː¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่าผู้ทำกริยาสมควรทำกริยานั้น

lu:k⁴ mu:² na:⁵ ca?² ma:¹ wan¹ ni:⁶
ลูก หมู น่า จะ มา วัน นี้

คำว่า /na:⁵/ "น่า" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา
/maː¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่าผู้ทำกริยาสมควรทำกริยานั้น

4. ขยายความหมายว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานั้นอาจเกิดขึ้นแต่มิได้ยืนยัน

ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² han² ca?² ma:¹ lɛ:w⁶

ลูก หมู เห็น จะ มา แล้ว

คำว่า /han²/ "เห็น" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา /ma:¹/ "มา" แสดงว่าผู้พูดมีความเห็นว่ากริยานั้นอาจเกิดขึ้นแต่มิได้ยืนยัน

5. ขยายความหมายว่ากริยานั้นเป็นที่น่าพอใจ อาจน่าพอใจสำหรับผู้พูดหรือน่าพอใจสำหรับผู้ทำกริยาเอง

ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² daj⁵ pen² khu:¹

ลูก หมู ได้ เป็น ครู

คำว่า /daj⁵/ "ได้" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 2 ที่ขยายคำกริยา /pen²/ "เป็น" แสดงว่ากริยานั้นเป็นที่น่าพอใจสำหรับผู้พูด

no:w⁶ di:¹ caj² ti:⁴ daj⁵ paj¹

น้อง คี ใจ ที่ ได้ ไป

su?² lin ti:⁴ ciŋ¹ paj¹ ʔu?² bon¹

สุรินทร์ ที่ จริง ไป อุมลา

di:¹ kwa:³

คี กว่า

คำว่า /daj⁵/ "ได้" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา /pai¹/ "ไป" แสดงว่ากริยานี้เป็นที่น่าพอใจสำหรับผู้ทำ

6. ขยายความหมายว่า ผู้พูดมิได้ตั้งใจทำกริยานั้น

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	mu: ²	tw:ŋ ⁵	pai ¹	ho:ŋ ¹	hian ¹
ลูก	หมู	ต้อง	ไป	โรงเรียน	

คำว่า /tw:ŋ⁵/ "ต้อง" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 2 ที่ขยายคำกริยา /pai¹/ "ไป" แสดงว่าผู้พูดมิได้ตั้งใจทำกริยานั้น

อย่างไรก็ตามประโยคนี้มีความหมายได้อีกอย่างหนึ่งว่าผู้พูดแน่ใจว่าผู้ทำทำกริยานั้น ในกรณีนี้ /tw:ŋ⁵/ "ต้อง" เป็นคำบอกความเห็นประเภทที่ 1 ผู้ฟังจะต้องอาศัยบริบทในการพิจารณาความหมายด้วย

1.4 คำบอกผู้ทำร่วม¹

คำบอกผู้ทำร่วมมีค่าที่แสดงว่าผู้ทำกริยามีมากกว่าหนึ่ง ผู้ทำกริยาเหล่านั้นอาจทำกริยาร่วมกัน หรือโต้ตอบกัน เมื่อคำบอกผู้ทำร่วมทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่าผู้ทำกริยาทำกริยาร่วมกัน

ตัวอย่าง

haw ¹	kin ²	khaw ⁵	kan ²
เรา	กิน	ข้าว	กัน

คำว่า /kan²/ "กัน" เป็นคำบอกผู้ทำร่วมที่ขยายคำกริยา /kin²/ "กิน" แสดงว่าผู้ทำกริยานั้นมีมากกว่าหนึ่งและทำกริยาร่วมกัน

¹ คำบอกผู้ทำร่วมนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา

2. ขยายความหมายว่าผู้ทำกริยาทำกริยาโต้ตอบกัน

ตัวอย่าง

khaw ²	thiaŋ ²	kan ²
เขา	เถียง	กัน

คำว่า /kan²/ "กัน" เป็นคำบอกผู้ทำร่วมที่ขยายคำกริยา /thiaŋ²/ "เถียง" แสดงว่าผู้ทำกริยามีมากกว่าหนึ่งและทำกริยาโต้ตอบกัน

1.5 คำปฏิเสธ¹

คำปฏิเสธคือ คำที่ปฏิเสธความหมายของคำกริยา คำบ่งเวลา และคำบอกความเห็น คำปฏิเสธที่มีใช้ในภาษาถิ่นลำพูนได้แก่คำว่า /ba:³/ "ไม่" ซึ่งเมื่อปรากฏในการสนทนา คำนี้อาจออกเสียงเป็น [ba:³] [ba:³] หรือ [baʔ²] ก็ได้

เมื่อคำปฏิเสธทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาคำใดจะปฏิเสธความหมายของคำกริยาคำนั้น

ตัวอย่าง

pa: ⁴	baʔ ²	tat ²	ton ⁵	maj ⁶
พอ	ไม่	ตัด	ตัน	ไม้

คำว่า /ba²/ "ไม่" เป็นคำปฏิเสธที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา /tat²/ "ตัด" แสดงว่าผู้พูดต้องการปฏิเสธความหมายของคำกริยา

na: ⁶	ba: ³	tham ¹	ka:n ²	ba:n ⁵
น้อง	ไม่	ทำ	การ	บ้าน

¹คำปฏิเสธนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ คร. นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่า คำประติเศษ-วิเศษณ์ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ คร. วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่า คำปฏิเสธ

คำว่า /ba:³/ "ไม่" เป็นคำปฏิเสธที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา /tham¹/ "ทำ" แสดงว่าผู้พูดต้องการปฏิเสธความหมายของคำกริยา

1.6 คำวิเศษณ์¹

คำวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ช่วยแสดงลักษณะของอาการต่าง ๆ หรือสภาพต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น ในภาษาดั้งคำวิเศษณ์เป็นคำขยายที่มีจำนวนมากที่สุด คำวิเศษณ์ส่วนมากไม่ใช่ตามลำดับ แต่เมื่อนำคำวิเศษณ์ไปประกอบคำอื่นจะสามารถขยายความหมายของคำเหล่านั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งในบางกรณียังทำให้ทราบถึงความรู้สึกของผู้พูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขากล่าวถึง หรืออาการที่เขากล่าวถึงอีกด้วย

คำวิเศษณ์ในภาษาดั้งคำพยางค์แบ่งเป็นชนิดใหญ่ ๆ ได้ 4 ชนิดคือ

1. คำวิเศษณ์ชนิดคำพยางค์เดียว

คำวิเศษณ์ชนิดนี้มีพยางค์เดียว จะปรากฏหลังคำกริยาเสมอ

ตัวอย่าง

fa: ⁶	peŋ ³	lɛŋ ⁶
ท้องฟ้า	สว่าง	<u>ไสว</u>

คำว่า /lɛŋ⁶/ "ไสว" เป็นคำวิเศษณ์ชนิดคำพยางค์เดียวที่ขยายคำกริยา /peŋ³/ "สว่าง"

2. คำวิเศษณ์ชนิดคำสองพยางค์

คำวิเศษณ์ชนิดคำสองพยางค์นี้ สามารถแบ่งเป็นชนิดย่อย ๆ ตามตำแหน่งที่จะปรากฏในประโยคได้ดังนี้

2.1 คำวิเศษณ์ ชนิดคำสองพยางค์ประเภทพยางค์ติดต่อกัน

¹ คำวิเศษณ์นี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา.

คำวิเศษณ์ชนิดนี้ พยางค์ทั้งสองจะปรากฏติดต่อกัน โครงสร้างของพยางค์มีลักษณะควรสังเกตดังนี้

1. พยางค์ทั้งสองมีเสียงพยัญชนะต้น และวรรณยุกต์เหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระ

ตัวอย่าง

tew ³	lom ²	<u>lo⁷ le⁷</u>
กางเกง	หลวม	<u>โพลก</u>

คำว่า /lo⁷ le⁷/ "โพลก" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /lom²/ "หลวม"

2. พยางค์ทั้งสองมีเสียงพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระ

ตัวอย่าง

ɯj ⁶	kiaw ⁶	khaw ⁵	<u>lum⁶ lim⁶</u>
ยาย	เคี้ยว	ข้าว	<u>ไม่ละเอียด</u>

คำว่า /lum⁶ lim⁶/ "ไม่ละเอียด" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /kiaw⁶/ "เคี้ยว"

3. พยางค์ทั้งสองมีเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน แต่มีเสียงสระ และวรรณยุกต์ที่เหมือนกัน

ตัวอย่าง

na:m ⁶	tem ²	<u>ca⁷ fa⁷</u>	
น้ำ	เต็ม	<u>ปรี</u>	(จนเกือบล้น)

คำว่า /ca⁷ fa⁷/ "ปรี" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /tem²/ "เต็ม"

4. พยางค์ทั้งสองมีเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน แต่มีเสียง สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน

ตัวอย่าง

lun¹   su:ŋ²   kaŋ⁵ daŋ⁵

ลุง

สูง

ชะดูก

คำว่า /kaŋ⁵ daŋ⁵/ "ชะดูก" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา
/su:ŋ²/ "สูง"

5. พยางค์ทั้งสองซ้ำกัน หมายถึง พยางค์หลังจะเหมือนพยางค์หน้าทั้งเสียงของพยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย (ถ้ามี) มีลักษณะเป็นคำซ้ำ

ตัวอย่าง

liət⁴   hɔ:ŋ⁶   pot² pot²

เลือก

หยด

ทิ้ง ๆ

คำว่า /pot² pot²/ "ทิ้ง ๆ" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา
/hɔ:ŋ⁶/ "หยด"

2.2 คำวิเศษณ์ ชนิดคำสองพยางค์ประเภทพยางค์ไม่ติดต่อกัน

คำวิเศษณ์ชนิดนี้จะปรากฏกับคำกริยาที่เป็นคำซ้ำ พยางค์ทั้ง 2 ของคำวิเศษณ์จะแยกจากกัน คำวิเศษณ์พยางค์แรกจะตามหลังคำกริยาคำหน้า และคำวิเศษณ์พยางค์ที่สองจะตามหลังคำกริยาคำหลัง เสียงพยัญชนะต้นของ คำวิเศษณ์ทั้งสองพยางค์จะเหมือนกันต่างกันที่เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์และพยัญชนะท้าย (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ka¹ da:t³   hia⁴   boʔ⁵ hia⁴ bo:²

กระต่าย

รก

กระจัดกระจาย

คำว่า /boʔ⁵ - bo:²/ "กระจัดกระจาย" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา
/hia⁴/ "รก"

3. คำวิเศษณ์ชนิดคำสามพยางค์

คำวิเศษณ์ชนิดนี้จะมีสามพยางค์ พยางค์ทั้งสามมีเสียงพยัญชนะต้นต่างกัน พยางค์แรกมีเสียงสระเป็นสระอะ ไม่มีพยัญชนะท้าย ส่วนพยางค์ที่สองและสามมีเสียงสระ วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน

ตัวอย่าง

ka - paw ²	pe:p ⁴	<u>ta¹ le:m⁵ khe:m⁵</u>
กระเป้า	แบน	<u>แตกแตก</u>

คำว่า /ta¹ le:m⁵ khe:m⁵/ "แตกแตก" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /pe:p⁴/ "แบน"

4. คำวิเศษณ์ชนิดคำสี่พยางค์

คำวิเศษณ์ชนิดคำสี่พยางค์แบ่งเป็นชนิดย่อย ๆ ได้ดังนี้

4.1 พยางค์ที่หนึ่งซ้ำกับพยางค์ที่สอง พยางค์ที่สามซ้ำกับพยางค์ที่สี่

ตัวอย่าง

na: ⁶	ʔu: ⁵	<u>kuʔ⁵ kuʔ⁵ maʔ⁵ maʔ⁵</u>
น้ำ	พูด	<u>ตะกุกตะกัก</u>

คำว่า /kuʔ⁵ kuʔ⁵ maʔ⁵ maʔ⁵/ "ตะกุกตะกัก" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พูด"

4.2 พยางค์ที่หนึ่งซ้ำกับพยางค์ที่สาม และพยางค์ที่สองซ้ำกับพยางค์ที่สี่

ตัวอย่าง

na:m ⁶	laj ²	<u>ca¹ - la:n⁴ ca¹ - la:n⁴</u>
น้ำ	ไหล	<u>เขี้ยวกราก</u>

คำว่า /ca¹ la:n⁴ ca¹ la:n⁴/ "เขี้ยวกราก" เป็นคำวิเศษณ์
ที่ขยายคำกริยา /laj²/ "ไหล"

4.3 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีเสียงพยัญชนะต้น
กับสระเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย

ตัวอย่าง

me: ⁴	diat ³	<u>ʔek³ ʔe:⁵ ʔek³ ʔe:w²</u>
แม่	เอ็ด	<u>เสียงก้องดังด้วยความโกรธ</u>

คำว่า /ʔek³ ʔe:⁵ ʔek³ ʔe:w²/ "เสียงก้องดังด้วยความโกรธ"
เป็น คำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /diat³/ "เอ็ด"

4.4 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีพยัญชนะต้น
เหมือนกันต่างกันที่เสียงสระ พยัญชนะท้าย และวรรณยุกต์

ตัวอย่าง

luŋ ¹	tew ¹	<u>ʔen³ ʔe?² ʔen³ ʔe:⁵</u>
ลุง	เติน	<u>เอ้ ๆ แอน ๆ</u>

คำว่า /ʔen³ ʔe?² ʔen³ ʔe:⁵/ "เอ้ ๆ แอน ๆ" เป็นคำ-
วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /tew¹/ "เติน"

4.5 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีเสียง สระ และ
วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเสียงเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงพยัญชนะต้น

ตัวอย่าง

tew ³	nw:ŋ ⁶	dam ¹	<u>kha¹ lik² kha¹ tik²</u>
กางเกง	น้อง	คำ	<u>ขมุกขมอม</u>

คำว่า /kha¹ lik² kha¹ tik²/ "ขมุกขมอม" เป็นคำวิเศษณ์
ที่ขยายคำกริยา /dam¹/ "คำ"

4.6 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีเสียงสระเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย

ตัวอย่าง

pa:m⁵   dɛ:at³   ʔe:⁶ le:⁶ ʔe:⁶ te:n²

ป้อม

เอ็ด

เสียงก้งฉั้น

คำว่า /ʔe:⁶ le:⁶ ʔe:⁶ te:n²/ "เสียงก้งฉั้น" เป็นคำ
วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /dɛ:at³/ "เอ็ด"

4.7 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีเสียงพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระ

ตัวอย่าง

ta:ŋ¹   nɔ:k⁴   mɛ:t⁴   sa¹ lum⁶ sa¹ lim⁶

ข้าง

นอก

มีด

ขมุกขมัว

คำว่า /sa¹ lum⁶ sa¹ lim⁶/ "ขมุกขมัว" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำ
กริยา /mɛ:t⁴/ "มีด"

4.8 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกับพยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่ มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงสระวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย

ตัวอย่าง

ʔuj⁶   caʔ²   ma:¹   ba¹ dit² ba¹ diaw³

ย่า

จะ

มา

ทันที่ทันใด

คำว่า /ba¹ dit² ba¹ diaw³/ "ทันที่ทันใด" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำ
กริยา /ma:¹/ "มา"

4.9 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่มีเสียงสระและพยัญชนะท้ายเหมือนกัน ต่างกันที่เสียงพยัญชนะต้นและวรรณยุกต์

ตัวอย่าง

nw:ŋ ⁶	pen ²	sa ¹ boŋ ⁵ sa ¹ cəŋ ⁴
น้อง	เป็น	(ไม่ได้สติ) มีอาการเลื่อนลอย

คำว่า /sa¹ boŋ⁵ sa¹ cəŋ⁴/ "ไม่ได้สติ" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /pen²/ "เป็น"

4.10 พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สามซ้ำกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่ต่างกัน

ตัวอย่าง

tum ⁵	ʔu: ⁵	sa ¹ tok ⁵ sa ¹ ña:n ⁶
ทุ่ม	พูด	ไม่เพราะ, ห้วน ๆ

คำว่า /sa¹ tok⁵ sa¹ ña:n⁶/ "ไม่เพราะ, ห้วน ๆ" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พูด"

4.11 ทุกพยางค์มีพยัญชนะต้นเหมือนกัน พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สาม และพยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สี่มีเสียงสระเหมือนกัน พยางค์ที่หนึ่งกับพยางค์ที่สอง และพยางค์ที่สามกับพยางค์ที่สี่มีเสียงวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้าย (ถ้ามี) เหมือนกัน

ตัวอย่าง

lu:k ¹	mu: ²	tew ²	dua ² dia ² dua ⁵ dia ⁵
ลูก	หมู	เดิน	ท่วมเตี้ยม

คำว่า /dua² dia² dua⁵ dia⁵/ "ท่วมเตี้ยม" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /tew¹/ "เดิน"

4.12 พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สามมีเสียงสระเหมือนกัน พยางค์ที่สามกับพยางค์ที่สี่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน พยางค์ที่สองกับพยางค์ที่สาม และพยางค์ที่สี่มีเสียงวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน พยางค์ที่หนึ่งต่างจากพยางค์อื่น ๆ

ตัวอย่าง

sa^5 $na:\eta^6$ pen^2 $ba^1 \quad lin^3 \quad tin^3 \quad tɔ:n^3$
 เสือ   น้อง   เป็น   ขึ้นเล็กขึ้นน้อย

คำว่า $/ba^1 \quad lin^3 \quad tin^3 \quad tɔ:n^3/$ "ขึ้นเล็กขึ้นน้อย" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา $/pen^2/$ "เป็น"

เมื่อคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ช่วยขยายความหมายว่าผู้ทราบดีกว่ากริยานั้นมีสภาพเช่นนั้นอย่างมาก

ตัวอย่าง

$ka^1 \quad po:\eta^1$ san^5 $kim^6 \quad dim^6$
 กระโปรง   สั้น   จู่

คำว่า $/kim^6 \quad dim^6/$ "จู่" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา $/san^5/$ "สั้น" แสดงว่าผู้ทราบดีกว่ากริยานั้นมีสภาพเช่นนั้นอย่างมาก

$pa:5$ $su:\eta^2$ $ko\eta^5 \quad do\eta^5$
 ป้า   สูง   ปรี๊ด

คำว่า $/ko\eta^5 \quad do\eta^5/$ "ปรี๊ด" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา $/su:\eta^2/$ "สูง" แสดงว่า กริยานั้นมีสภาพเช่นนั้นอย่างมาก

2. ช่วยขยายความหมายว่ากริยานั้นมีลักษณะอาการหรือลักษณะสภาพอย่างไร

ตัวอย่าง

khaw²   don¹   sam⁴ pik⁵ sam⁴ pak⁵
 เขา   เดิน   จำอวด

คำว่า /sam⁴ pik⁵ sam⁴ pak⁵/ "จำอวด" เป็นคำวิเศษณ์ที่
 ขยายคำกริยา /don¹/ "เดิน" แสดงว่าผู้เดินเดินด้วยอาการรีบเร่ง

khaw²   don¹   ka¹ do?⁵ ka¹ de?⁵
 เขา   เดิน   กระโดดกระเผลก

คำว่า /ka¹ do?⁵ ka¹ de?⁵/ "กระโดดกระเผลก" เป็นคำ
 วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /don¹/ "เดิน" แสดงว่าผู้เดินเดินด้วยอาการไม่ปกติอาจเป็น
 เพราะเท้าเจ็บ หรือขาพิการ

khaw²   don¹   waj² ักว⁴ waj² เนง⁴
 เขา   เดิน   กะซองกะแซง

คำว่า /waj² ักว⁴ waj² เนง⁴/ "กะซองกะแซง" เป็นคำ
 วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /don¹/ "เดิน" แสดงว่าผู้เดินเดินอย่างอ่อนเพลียไม่มีแรง

khaw²   don¹   dua?² dia?² dua⁵ dia⁵
 เขา   เดิน   ค่อมเตี้ยม

คำว่า /dua?² dia?² dua⁵ dia⁵/ "ค่อมเตี้ยม" เป็นคำ
 วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /don¹/ "เดิน" แสดงว่าผู้เดินเดินอย่างช้า ๆ

3. ช่วยขยายความหมายว่ากริยานั้นเกิดขึ้นเพราะสาเหตุอย่างไร

ตัวอย่าง

lu:k⁴   mu:²   san³   co?⁵ co?⁵
 ลูก   หมู   สัน   จ๊ก ๆ (ค้วยความกลัว)

คำว่า /coʔ⁵ coʔ⁵/ "จ๊ก ๆ" (ด้วยความกลัว) เป็นคำวิเศษณ์ที่
ขยายคำกริยา /san³/ "สั้น" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นเพราะความกลัว

ɯj ⁶	san ³	<u>ɯw:n³</u>	<u>ɯw:n³</u>
ยาย	สั้น	คก ๆ	(ด้วยความชรา)

คำว่า /ɯw:n³ ɯw:n³/ "คก ๆ" (ด้วยความชรา) เป็นคำ
วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /san³/ "สั้น" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นเพราะความชรา

lu:k ⁴	mu: ²	san ³	<u>kɔp⁵</u>	<u>kɔp⁵</u>
ลูก	หมู	สั้น	จ๊ก ๆ	(ด้วยความหนาว)

คำว่า /kɔp⁵ kɔp⁵/ "จ๊ก ๆ" (ด้วยความหนาว) เป็นคำ
วิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /san³/ "สั้น" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นเพราะความหนาว

4. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่าผู้ทำกริยามีขนาดต่างกัน

ตัวอย่าง

ba ¹	kha:ŋ ³	mun ²	<u>cin⁵</u>	<u>cin⁵</u>
ลูกชาย	หมู่น	หมู่น	ตัว	

คำว่า /cin⁵ cin⁵/ "ตัว" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา
/mun²/ "หมู่น" แสดงว่าผู้ทำกริยานั้นมีขนาดเล็ก ส่วนมากมักใช้กับผู้ทำกริยาที่
เป็นสิ่งของ

nɔ:ŋ ⁶	hwa ²	mun ²	<u>con⁵</u>	<u>con⁵</u>
น้อง	หัว	หมู่น	ตัว	

คำว่า /con⁵ con⁵/ "ตัว" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา
/mun²/ "หมู่น" แสดงว่าผู้ทำกริยานั้นมีขนาดปานกลาง ส่วนมากมักใช้กับผู้ทำ
กริยาที่เป็นบุคคล

pɔ: ⁴	hwa ²	mun ²	<u>wen⁵</u>	<u>wen⁵</u>
พ่อ	หัว	หมู่น	กว้าง	

คำว่า /wen⁵ wen⁵/ "คว้าง" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /mun²/ "หมุน" แสดงว่าผู้ทำกริยามีขนาดใหญ่ ผู้ทำกริยาอาจเป็นสิ่งของหรือบุคคลก็ได้ ในตัวอย่างนี้ผู้ทำกริยาเป็นบุคคล

ba:n ⁵	mun ²	<u>wen⁵ wen⁵</u>
บ้าน	หมุน	<u>คว้าง</u>

คำว่า /wen⁵ wen⁵/ "คว้าง" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /mun²/ "หมุน" แสดงว่าผู้ทำกริยามีขนาดใหญ่ ในตัวอย่างนี้ผู้ทำกริยาเป็นสิ่งของ อันที่จริงตัวอย่างนี้เกิดจากการที่บุคคลมีอาการหน้ามืดตาลาย จึงมีความรู้สึกที่บ้านทำอาการ เช่นนี้

5. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่าผู้ทำกริยามีจำนวนมาก

ตัวอย่าง

me:n ¹	maw ⁴	bin ¹	<u>ñwa:⁴ ñwa:⁴</u>
แมลง	เมา	บิน	(เป็นจำนวนมากและไม่ขาดสาย)

คำว่า /ñwa:⁴ ñwa:⁴/ (เป็นจำนวนมากและไม่ขาดสาย)
เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /bin¹/ "บิน" แสดงว่าผู้ทำกริยามีจำนวนมาก

la ¹	wə:n ³	ñok ⁵	mɿ: ¹	<u>sə:n⁶</u>
เค็กๆ	ยก	มือ		<u>สลอน</u>

คำว่า /sə:n⁶/ "สลอน" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /ñok⁵/ "ยก" แสดงว่าผู้ทำกริยามีหลายคน

6. ช่วยขยายความหมายว่ากริยานี้น่าพอใจหรือไม่พอใจ

ตัวอย่าง

pa:k ³	nə:n ⁶	de:n ¹	<u>phi:⁵ li:⁵</u>
ปาก	น้อง	แดง	<u>ระเรื่อ</u>

คำว่า /phi:⁵ li:⁵/ "ระเรื่อ" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /de:n¹/ "แดง" แสดงว่า เป็นสีแดงที่ไม่จืดจางและเป็นสีแดงตามธรรมชาติ และมีลักษณะน่าเอ็นดู

pa:k³   na:6   dɛ:ŋ¹   pha:5   lo:5
 ปาก   น้ำ   แคง   โร

คำว่า /pha:5 lo:5/ "โร" เป็นคำวิเศษณ์ที่ขยายคำกริยา /dɛ:ŋ¹/ "แคง" แสดงว่าเป็นสีแคงจัดจ๋าเกิดจากการเสริมแคง และมีลักษณะที่ไม่น่ามอง

2. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา

คำที่สามารถขยายได้ทั้งคำนาม และคำกริยาได้แก่คำชนิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 คำกริยา

คำกริยาหมายถึงคำที่ใช้แสดงอาการ สภาพหรือประสบการณ์ของบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ

เมื่อคำกริยาทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา จะช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำอื่น ๆ ดังนี้

1. ช่วยขยายความหมาย ของคำกริยาคำกริยานั้นอยู่ในระยะใด คำกริยาชนิดนี้ได้แก่ /lom⁴/ "เริ่ม"

ตัวอย่าง

nɔ:ŋ⁶   lom⁴   ?a:n³   nan²   si:²
 น้อง   เริ่ม   อ่าน   หนังสือ

คำว่า /lom⁴/ "เริ่ม" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /?a:n³/ "อ่าน" แสดงว่ากริยานั้นเพิ่งเริ่มต้น

2. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำกริยาว่าผู้ทำกริยาสามารถทำกริยานั้นได้หรือไม่ คำกริยานั้นได้แก่ /ca:ŋ⁴/ "เป็น" /daj⁵/ "ได้" /pe:⁶/ "ไหว" เป็นต้น

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	mu: ²	wa:j ⁵	na:m ⁶	<u>ca:n⁴</u>
ลูก	หมู	วาย	น้ำ	<u>เป็น</u>

คำว่า /ca:n⁴/ "เป็น" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /wa:j⁵ na:m⁶/ "ว่ายน้ำ" แสดงว่าผู้ทำกริยาสามารถทำกริยานั้นได้

3. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่า ผู้ทำกริยาทำกริยานั้นด้วยอาการอย่างไร คำกริยาชนิดนี้ได้แก่ /kɛ:n⁵/ "แกล้ง" /khi:⁵ kha:n⁶/ "ชี้แจง" เป็นต้น คำกริยาชนิดนี้บางคำ เช่น /kho:t³/ "โกรธ" /sia² caj²/ "เสียใจ" จะต้องปรากฏร่วมกับคำแยกประเภท /bɛ:p³/ "แบบ" หรือ /ja:n³/ "อย่าง" เสมอ

ตัวอย่าง

khaw ²	ru: ⁵	bɛ:p ³	<u>kho:t³ kho:t³</u>
เขา	พูด	แบบ	<u>โกรธ ๆ</u>

คำว่า /kho:t³ kho:t³/ "โกรธ ๆ" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /ru:⁵/ "พูด" โดยปรากฏร่วมกับคำแยกประเภท /bɛ:p³/ "แบบ" แสดงว่าผู้ทำกริยาทำกริยาด้วยอาการไม่พอใจ

4. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่า กริยานี้มีลักษณะอย่างไร คำกริยาชนิดนี้ได้แก่ /ca:⁶/ "ช้า" /na:m¹/ "งาม" /muan⁴/ "ไพเราะ, เพราะ" เป็นต้น

ตัวอย่าง

pi: ⁴	hɔ:n ⁶	phɛŋ ¹	<u>muan⁴</u>
พี่	ร้อง	เพลง	<u>เพราะ</u>

คำว่า /muan⁴/ "เพราะ" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /hɔ:n⁶/ "ร้องเพลง" แสดงว่ากริยานี้มีลักษณะน่าชื่นชม

5. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่า กริยานั้นสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ คำกริยาชนิดนี้ ได้แก่ /khaw⁵/ "เข้า" /cop²/ "จบ" /thu:k³/ "ถูก" เป็นต้น

ตัวอย่าง

nu:ŋ ⁶	hian ¹	<u>cop²</u>
น้อง	เรียน	<u>จบ</u>

คำว่า /cop²/ "จบ" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /hian¹/ "เรียน" แสดงว่ากริยานี้สัมฤทธิ์ผล

6. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาที่แสดงอาการเคลื่อนที่ว่าเคลื่อนที่ไปทางใด คำกริยาชนิดนี้ ได้แก่ /paj¹/ "ไป" /ma:1/ "มา" เป็นต้น

lu:k ⁴	mu: ²	lon ⁴	<u>ma:1</u>
ถูก	หยุด	วิ่ง	<u>มา</u>

คำว่า /ma:1/ "มา" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /lon⁴/ "วิ่ง" แสดงว่ากริยานี้แสดงอาการเคลื่อนที่เข้าสู่ตัวผู้พูด

7. ช่วยขยายความหมายของคำกริยาว่ากริยานั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร คำกริยาชนิดนี้ ได้แก่ /khin⁵/ "ขึ้น" /lon¹/ "ลง" เป็นต้น

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	mu: ²	tua ²	tuj ⁵	<u>khin⁵</u>
ถูก	หยุด	ตัว	อ้วน	<u>ขึ้น</u>

คำว่า /khin⁵/ "ขึ้น" เป็นคำกริยาที่ขยายคำกริยา /tuj⁵/ "อ้วน" แสดงว่ากริยานั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น

2.2 คำบ่งชี้¹

คำบ่งชี้หมายถึง คำที่ชี้เฉพาะสิ่งต่าง ๆ หรืออาการต่าง ๆ คำบ่งชี้จะปรากฏร่วมกับคำแยกประเภทเสมอเมื่อทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา

ในกรณีที่คำบ่งชี้ /nan⁶/ "นั้น" และ /ni:⁶/ "นี้" ปรากฏร่วมกับคำแยกประเภท /be:p³/ "แบบ" และ /ja:n³/ "อย่าง" เมื่อใช้ในการสนทนาอาจออกเสียงได้ดังนี้

/be:p ³ nan ⁶ /	"แบบนั้น"	อาจออกเสียงเป็น	[be:p ³ nan ⁶] [be:p ³ ?an ⁵][?an ⁵]
/be:p ³ ni: ⁶ /	"แบบนี้"	อาจออกเสียงเป็น	[be:p ³ ni: ⁶] [be:p ³ ?i: ⁵][?i: ⁵]
/ja:n ³ nan ⁶ /	"อย่างนั้น"	อาจออกเสียงเป็น	[ja:n ³ ?an ⁵][ca ¹ - nan ⁶] [ca ¹ - ?an ⁵][?an ⁵]
/ja:n ³ ni: ⁶ /	"อย่างนี้"	อาจออกเสียงเป็น	[ja:n ³ ?i: ⁵][ca ¹ - ni: ⁶] [ca ¹ - ?i: ⁵][?i: ⁵]

เมื่อคำบ่งชี้ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่า ผู้พูด หมายถึง กริยาที่ผู้พูดเพิ่งจะกล่าวถึง หรือกำลังจะกล่าวต่อไป

¹คำบ่งชี้¹นี้เรียกตามหนังสือไวยากรณ์ไทยของ คร.นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือหลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่า นิยมสรรพนาม และนิยมวิเศษณ์ ในหนังสือโครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ คร.วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่า คำบอกกำหนด เสียงตรี และจัตวา และคำบอกกำหนดเสียงโท

ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² ʔu:⁵ ja:ŋ³ ʔi:⁵ te:⁶ te:⁶ na:¹

ลูก หมู พุค อย่าง นี้ จริง ๆ นะ

คำว่า /ʔi:⁵/ "นี้" เป็นคำบ่งชี้ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พุค"
แสดงว่ากริยานี้เป็นกริยาที่ผู้พุคเพิ่งจะกล่าวถึง

lu:k⁴ mu:² ʔu:⁵ ja:ŋ³ ni:⁶ ka:⁴

ลูก หมู พุค อย่าง นี้ ลี

คำว่า /ni:⁶/ "นี้" เป็นคำบ่งชี้ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พุค" แสดง
ว่ากริยานี้เป็นกริยาที่ผู้พุคจะกล่าวถึงต่อไป

2. ขยายความหมายว่าผู้พุค หมายถึง กริยาที่เกิดขึ้นแล้ว

ตัวอย่าง

lu:k⁴ mu:² ʔu:⁵ ja:ŋ³ ʔan⁵ ba?² di:¹ loj¹

ลูก หมู พุค อย่าง นั้น ไม่ ดี เลย

คำว่า /ʔan⁵/ "นั้น" เป็นคำบ่งชี้ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พุค"
แสดงว่าผู้พุคกล่าวถึงกริยาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. ขยายความหมายว่า ผู้พุค หมายถึง กริยาที่แตกต่างจากกริยาที่ผู้ทำกริยา
กำลังทำอยู่

ตัวอย่าง

pi:⁴ bw:k⁴ lu:k⁴ mu:² hi:⁵ ʔu:⁵ ja:ŋ³ ʔi:n³

พี่ บอก ลูก หมู ให้ พุค อย่าง อื่น

คำว่า /ʔi:n³/ "อื่น" เป็นคำบ่งชี้ที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พุค"
แสดงว่ากริยานี้แตกต่างจากกริยาที่ผู้ทำกริยากำลังทำอยู่

2.3 คำบอกจำนวน¹

คำบอกจำนวน หมายถึง คำที่ใช้บอกจำนวนของสิ่งต่าง ๆ หรือจำนวนครั้งในการทำกริยาต่าง ๆ

คำบอกจำนวนที่ขยายคำกริยาในภาษาถิ่นล้านนา อาจแยกได้ 2 ประเภท คือ

1. คำบอกจำนวนที่ปรากฏร่วมกับคำแยกประเภท ได้แก่ จำนวนเลข และ คำบอกจำนวนอื่น ๆ เช่น /la:j²/ "หลาย" /sam⁵/ "บาง"
2. คำบอกจำนวนที่ไม่ปรากฏร่วมกับคำแยกประเภท ได้แก่ /ca:t⁴/ "มาก" /pho:ŋ⁴/ "บ้าง" /lam⁶ paj¹/ "เกินไป" เป็นต้น

เมื่อคำบอกจำนวนทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดจะช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้น ดังนี้

1. ช่วยขยายความหมายว่ากริยาแสดงว่าสภาพนั้น ๆ มีปริมาณเท่าใด

ตัวอย่าง

na:m ⁶	ca:t ⁴	hɔ:n ⁶
น้ำ	มาก	ร้อน

คำว่า /ca:t⁴/ "มาก" เป็นคำบอกจำนวนประเภทที่ 2 ที่ขยายคำกริยา /hɔ:n⁶/ "ร้อน" แสดงถึงปริมาณของกริยา

2. ช่วยขยายความหมายของกริยาแสดงจำนวนครั้งที่เกิดกริยา

---

¹ คำบอกจำนวนนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปถัมภ์คสิณสาร คำชนิดนี้เรียกว่า ประมาณวิเศษณ์ ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่า คำจำนวนนับ

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	mu: ²	tho: ¹	ma: ¹	<u>la:j</u> ²	tia ⁴
ลูก	หมู	โทรศัพท์	มา	<u>หลาย</u>	ครั้ง

คำว่า /la:j²/ "หลาย" เป็นคำบอกจำนวนประเภทที่ 1 ที่ขยายคำกริยา /tho:¹/ "โทรศัพท์" แสดงถึงจำนวนครั้งที่เกิดกริยา

2.4 คำบอกลำดับ¹

คำบอกลำดับ หมายถึง คำที่ใช้บอกลำดับของสิ่งต่าง ๆ หรือบอกลำดับของการทำกริยาต่าง ๆ คำบอกลำดับที่มีใช้ในภาษาดินลาพูนไคแบก คำที่มีคำว่า /ti:⁴/ "ที่" นำหน้าจำนวนเลข เช่น /ti:⁴ nɛŋ⁴/ "ที่หนึ่ง" /ti:⁴ ha:⁵/ "ที่ห้า" และคำบอกลำดับอื่น ๆ เช่น /kw:n³/ "ก่อน" /lu:n¹/ "ทีหลัง" เป็นต้น

เมื่อคำบอกลำดับทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา มักปรากฏร่วมกับคำแยกประเภทเสมอ ยกเว้นคำว่า /kw:n³/ "ก่อน" /kam¹ lu:n¹/ "ทีหลัง" และ /lu:n¹/ "ทีหลัง" ที่ปรากฏตามลำพังได้

เมื่อคำบอกลำดับทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความว่ากริยานั้นเกิดขึ้นในลำดับใด

ตัวอย่าง

lu:k ⁴	mu: ²	pik ⁵	ma: ¹	<u>kw:n</u> ³
ลูก	หมู	กลับ	มา	<u>ก่อน</u>

¹ คำบอกลำดับนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร ไม่ได้กล่าวถึงคำชนิดนี้ ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่า คำลำดับที่

คำว่า /kw:n³/ "ก่อน" เป็นคำบอกลำดับที่ขยายคำกริยา /pik⁵ /
"กดัม" แสดงว่ากริยานี้เกิดขึ้นในลำดับแรก

fai   dap²   tia⁴   ti:⁴   sw:n²
ไฟ   คับ   ครั้ง   ที่สอง

คำว่า /ti:⁴ sw:n²/ "ที่สอง" เป็นคำบอกลำดับที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา
/dap²/ "คับ" แสดงว่ากริยานั้นเกิดขึ้นเป็นครั้งที่สองแล้ว

2.5 คำไม่ชี้เฉพาะ¹

คำไม่ชี้เฉพาะคือ คำที่แสดงความไม่เฉพาะเจาะจง หรือไม่กำหนดแน่นอนลงไป
เมื่อคำไม่ชี้เฉพาะขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยานั้นได้
ดังนี้

1. ช่วยขยายความหมายเกี่ยวกับสาเหตุของการทำกริยานั้นซึ่งผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน
ตัวอย่าง

nw:n⁶   haj⁵   nia¹   naŋ²   kw:⁴   ba:³   hu:⁶
น้อง   ร้องไห้   ทำไม   ก็   ไม่   รู้

คำว่า /nia¹ naŋ²/ "ทำไม" เป็นคำไม่ชี้เฉพาะที่ขยายคำกริยา
/haj⁵/ "ร้องไห้" แสดงถึงสาเหตุของการทำกริยาที่ผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน

2. ช่วยขยายความหมายเกี่ยวกับลักษณะของการทำกริยานั้นซึ่งผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน

---

¹ คำไม่ชี้เฉพาะนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ พันธุเมธา
ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำชนิดนี้เรียกว่า อนิยมวิเศษณ์ ใน
หนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้
เรียกว่าคำไม่ชี้เฉพาะ

ตัวอย่าง

khaw² caʔ² wa:⁴ ja:ŋ³ daj¹ ca:ŋ⁴ khaw²
 เขา จะ ว่า อย่างไร ช่าง เขา

คำว่า /ja:ŋ³ daj¹/ "อย่างไร" เป็นคำไม่ชี้เฉพาะที่ขยายคำกริยา /wa:⁴/ "ว่า" แสดงถึงลักษณะของการทำกริยาซึ่งผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน

3. ช่วยขยายความหมายเกี่ยวกับจำนวนในการทำกริยาซึ่งผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน

ตัวอย่าง

pi:⁴ ti:² lu:h⁴ mu:² ki:³ tɕa⁴ kw:⁴ daj⁵
 ที่ ที่ ลูก หมู กี่ ครั้ง ก็ ได้

คำว่า /ki:³/ "กี่" เป็นคำไม่ชี้เฉพาะที่ขยายคำกริยา /ti:²/ "ที่" แสดงจำนวนในการทำกริยาซึ่งผู้พูดมิได้ระบุแน่นอน

2.6 คำแยกประเภท¹

คำแยกประเภทคือ คำที่ไ้แบ่งหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ หรืออาการต่าง ๆ คำแยกประเภทนี้จะไม่สามารถขยายคำนาม หรือคำกริยาได้ตามคำฟัง ต้องปรากฏร่วมกับคำชนิดอื่นเสมอ ยกเว้นในกรณีที่คำแยกประเภทปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน และคำบอกจำนวนนั้นบอกจำนวนหนึ่ง คำแยกประเภทจะปรากฏตามคำฟังได้

ในวิทยานิพนธ์จะกล่าวถึงเฉพาะคำแยกประเภทที่ใช้ขยายคำกริยา ซึ่งเมื่อคำแยกประเภทขยายคำกริยาแล้วจะจำแนกคำกริยาออกได้ดังนี้

---

¹ คำแยกประเภทนี้เรียกตามหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ของ ดร. นววรรณ หันชูเมธา ในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปทิศศิลปสาร และหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย : ระบบ ไวยากรณ์ ของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ คำชนิดนี้เรียกว่า คำลักษณะนาม

1. จำแนกตามลักษณะของการทำกริยา

คำแยกประเภทที่จำแนกริยาตามลักษณะของการทำกริยาได้แก่ คำว่า /ja:n³/ "อย่าง" คำแยกประเภทชนิดนี้อาจปรากฏร่วมกับคำขยายชนิดอื่น ๆ ได้แก่ คำกริยา คำบอกความดี คำวิเศษณ์ เพื่อทำหน้าที่ขยายกริยาร่วมกันก็ได้

ตัวอย่าง

khaw ²	ʔu: ⁵	ja:n ³	ʔuat ³	di: ¹
เขา	พูด	<u>อย่าง</u>	อวค	ที

คำว่า /ja:n³/ "อย่าง" เป็นคำแยกประเภทที่ขยายคำกริยา /ʔu:⁵/ "พูด" โดยปรากฏร่วมกับคำกริยา /ʔuat³ di:¹/ "อวคที"

2. จำแนกตามช่วงเวลาที่ทำกริยา

คำแยกประเภทที่จำแนกริยาตามช่วงเวลาได้แก่ /ka:²/ "กะ" /tɕ:n³/ "คืน" เป็นต้น คำแยกประเภทประเภทนี้จะปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

nw:n ⁶	lap ²	sw:n ²	<u>tɕ:n³</u>
น้อง	หลับ	สอง	<u>คืน</u>

คำว่า /tɕ:n³/ "คืน" เป็นคำแยกประเภทที่ขยายคำกริยา /lap²/ "หลับ" โดยปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน /sw:n²/ "สอง"

3. จำแนกตามขนาดและระยะทางที่ทำกริยา

คำแยกประเภทที่จำแนกริยาตามขนาดและระยะทางที่ทำกริยาได้แก่ /met⁵/ "เมตร" /ki:¹ lo:¹/ "กิโลเมตร" /fut⁵/ "ฟุต" เป็นต้น คำแยกประเภทประเภทนี้จะปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

pi: ⁴	lon ⁴	sa:m ²	<u>ki:¹ lo:¹</u>
ที่	วิ่ง	สาม	<u>กิโลเมตร</u>

คำว่า /ki:¹ lo:¹/ "กิโลเมตร" เป็นคำแยกประเภทที่ทำหน้าที่ขยาย
คำกริยา /lon⁴/ "วิ่ง" โดยปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน /sa:m²/ "สาม"

4. จำแนกตามจำนวนครั้งที่ทำกริยา

คำแยกประเภทที่จำแนกกริยาตามจำนวนครั้งที่ทำกริยาได้แก่ คำว่า
/tɕa⁴/ "ครั้ง" /hon²/ "หน" เป็นต้น คำแยกประเภทประเภทนี้จะปรากฏร่วมกับ
คำบอกจำนวน

ตัวอย่าง

mɛ: ⁴	ti: ²	nɔ:w ⁶	la:j ²	<u>tɕa⁴</u>
แม่	ตี	น้อง	หลาย	<u>หน</u>

คำว่า /hon²/ "หน" เป็นคำแยกประเภทที่ขยายคำกริยา /ti:²/
"ตี" โดยปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน /la:j²/ "หลาย"

5. จำแนกตามน้ำหนักและปริมาณ

คำแยกประเภทที่จำแนกกริยาตามน้ำหนักและปริมาณ ได้แก่ คำว่า /khi:t³/
"กรัม" /niw⁶/ "นิ้ว" เป็นต้น คำแยกประเภทประเภทนี้จะปรากฏร่วมกับคำบอก
จำนวน

ตัวอย่าง

som ⁵	nak ²	si: ³	<u>ki:¹ lo:¹</u>
ส้ม	หนัก	สี่	<u>กิโลกรัม</u>

คำว่า /ki:¹ lo:¹/ "กิโลกรัม" เป็นคำแยกประเภทที่ทำหน้าที่ขยาย
กริยา /nak²/ "หนัก" โดยปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน /si:³/ "สี่"

3. คำที่ขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา และคำบอกจำนวน

คำชนิดที่สามารถทำหน้าที่ขยายได้ทั้งคำนาม คำกริยา และคำบอกจำนวน ได้แก่ คำบอกความสำคัญ

คำบอกความสำคัญ¹

คำบอกความสำคัญหมายถึงคำที่บอกให้ทราบว่าสิ่งนั้น ๆ อาการนั้น ๆ สภาพนั้น ๆ หรือจำนวนนั้น ๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงเฉพาะคำบอกความสำคัญที่เป็นคำขยายกริยาเท่านั้น คำบอกความสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาได้ คือ /phaŋ¹ tɛ:³/ "เพียงแต่" /thɛŋ² kap²/ "ถึงกับ" /ba¹ daɯ¹/ "เท่านั้น" /ta¹ ʔan⁵/ "เท่านั้น"

เมื่อคำบอกความสำคัญทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำใดอาจช่วยขยายความหมายของคำกริยาคำนั้นได้ดังนี้

1. ขยายความหมายว่า กริยานั้น มีความสำคัญในความเห็นของผู้พูด
ตัวอย่าง

	khaw ²	thɛŋ ² kap ²	pen ²	lom ¹
	เขา	ถึงกับ	เป็น	ลม
คำว่า	/thɛŋ ² kap ² /	"ถึงกับ"	เป็นคำบอกความสำคัญที่	
ขยายคำกริยา	/pen ² lom ¹ /	"เป็นลม"	แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานี้สำคัญ	

2. ช่วยขยายความหมายว่า กริยานั้นไม่มีความสำคัญในความเห็นของผู้พูด

¹คำบอกความสำคัญนี้เรียกตามหนังสือไวยากรณ์ไทย ของ ดร.นวรรณ พันธุเมธา ในหนังสือหลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร และหนังสือโครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์ มิได้กล่าวถึงคำชนิดนี้

ตัวอย่าง

	lu:k ⁴	mu: ²	<u>phian¹</u>	<u>te:³</u>	pen ²	wat ²
	ลูก	หมู	<u>เพียง</u>	<u>แต่</u>	เป็น	หวัด
คำว่า	/phian ¹ te: ³ /		"เพียงแต่" เป็นคำบอกความสำคัญที่ขยาย			
คำกริยา	/pen ² wat ² /		"เป็นหวัด" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานี้ไม่สำคัญ			
	no: ⁶	ʔaj ¹	<u>ba¹ da:^j</u>			
	น้อง	ไอ	เท่านั้น			
	คำว่า /ba ¹ da: ^j /		"เท่านั้น" เป็นคำบอกความสำคัญที่ขยายคำกริยา			
	/ʔaj ¹ /		"ไอ" แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานี้ไม่สำคัญ			